

УДК 378.14

Аношкова Т.А.

Національний технічний університет України
«Київського політехнічного інституту імені Ігоря Сікорського»

ВПРОВАДЖЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ВІТЧИЗНЯНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Анотація. У статті розглядається поняття глобалізації та її вплив на глобальну освіту. Автор аналізує основні складові глобальної освіти та способи її інтеграції у навчальний процес. Спираючись на досвід іноземних країн, виділяються основні цілі глобальної освіти та підходи до навчання глобально компетентних студентів. У статті представлені знання, вміння, навички та цінності, які студент може здобути у процесі навчання. Проаналізувавши навчальні програми закладів вищої освіти, автор дає практичні поради щодо впровадження глобальної освіти.

Ключові слова: глобальна освіта, заклади вищої освіти, глобальна компетентність, навчальна програма, глобалізація.

Anoshkova T.A.

National Technical University of Ukraine
“I. Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

IMPLEMENTATION OF GLOBAL EDUCATION INTO UKRAINIAN UNIVERSITIES

Summary. The article is devoted to globalization and its influence on global education. The author studies the main components of global education and ways of its integration into the educational process. Taking into account the experience of foreign countries, the main aims of global education and methodological approaches are distinguished. There are listed knowledge, skills, attitudes and values which a student can obtain in the process of education. Analyzing the curricula of higher educational institutions, the author offers some practical advice on the implementation of global education.

Keywords: global education, educational institution, global competence, curriculum, globalization.

Постановка проблеми. З розвитком інформаційних технологій та швидкою інтернаціоналізацією світових економічних процесів постала необхідність у підготовці фахівців, які готові зіткнутися із викликами сучасного суспільства та забезпечити сталий розвиток цивілізації для подолання екологічних та соціальних проблем, забезпечуючи світле майбутнє наступним поколінням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження показують, що саме розвинуті країни першими зрозуміли необхідність впроваджен-

ня глобальної компетентності в освітній процес, тому найбільша кількість університетів, у яких широко представлені компоненти глобальної освіти знаходяться в США, Канаді та економічно розвинених країнах Азії.

Враховуючи вищесказане, нами був проведений аналіз праць американських, канадських та європейських освітніх організацій, таких як американська національна освітня організація World Savvy, корпорація Карнегі, північно-південний центр Ради Європи, міністерство освіти Квебеку тощо, вивчені програми північноамериканських університетів.

риканських університетів та досліджені роботи деяких вітчизняних науковців, що займаються питаннями глобальної освіти.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на актуальність даної теми і її широку популярність закордоном, поняття глобальної освіти досі є маловивченим в Україні і не відображається у навчальних програмах українських закладів вищої освіти.

Формування цілей. Враховуючи актуальність обраної теми, головною метою даної роботи є дослідження поняття глобальної освіти та можливостей її впровадження в університетах, базуючись на досвіді іноземних країн, з подальшим застосування отриманих знань у реформуванні вітчизняної вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до переконань деяких зарубіжних дослідників [1, с. 42], глобалізація прийшла на зміну періоду інтернаціоналізації освіти, який тривав досить довго. Проаналізувавши потреби сучасного суспільства, вони стверджують, що майбутнє вищої освіти за глобальним. Глобальна спільнота, глобальні виклики, глобальна компетентність – це все охоплює концепцію сталого розвитку, рівності прав та свобод, міжкультурного діалогу, наукового та освітнього процесу і тому подібне. Однак, саме поняття глобалізації складне та неоднозначне, та може розглядатися як з позитивного, так і з негативного боку [4, с. 16].

З одного боку, глобалізація сприяє об'єднанню народів, спільній роботі над економічними та соціальними проблемами, боротьбі за рівноправ'я та людські права. З іншого боку, глобалізація зробила всіх людей цієї планети залежними від подій та процесів, які відбуваються в одній точці Землі, але мають глобальні наслідки. Багато наших сучасників вважають, що глобалізація визначає політику країни, яка націлена на домінування та конкуренцію на економічному ринку, підвищення споживання і, разом з тим, не зацікавлена у забезпеченні соціального добробуту населення [4, с. 16].

Глобалізація кидає виклик всім сферам освіти у кожній країні. Вона не тільки надає необмежений доступ до технологій, економік, культур та мов різних народів світу, а й забезпечує постійний діалог з людьми [4, с. 17]. Саме тому постає необхідність глобальної освіти, яка дасть краще розуміння проблем сучасного світу та покаже можливості їх вирішення на локальному і глобальному рівнях.

Поняття глобальної освіти є комплексним та багатокомпонентним, тому воно не має єдиного уніфікованого визначення. Загалом глобальна освіта представляє собою освітні перспективи, що є результатом взаємодії людей у глобалізованому світі. З точки зору багатокомпонентної структури, глобальна освіта, перш за все, – це розвиток глобальної компетентності. Американська національна освітня організація World Savvy [3, с. 5] визначає глобальну компетентність, як набір знань, умінь, навичок, поглядів та цінностей, що розвивають міжкультурну обізнаність, критичне мислення, усвідомлення взаємозв'язку між подіями у світі та їх причинами, логічний виклад власної точки зору, на основі проведеного аналізу та вміння сприймати інші погляди та ідеї. Базуючись на цих чотирьох

ключових компонентах глобальної компетентності формуються цілі глобальної освіти, що покладені в основу навчальної програми підготовки фахівців у закладах вищої освіти.

У рекомендаціях по впровадженню глобальної освіти, виданих північно-південним центром Ради Європи визначають наступні освітні цілі [4, с. 18]:

- формування понять соціальної справедливості, активної громадянської позиції та сталого розвитку;
- розвиток знань, умінь та цінностей, що допоможуть студентам зіткнутися з викликами реального світу у глобальному вимірі;
- формування освітніх спільнот, у яких учні та освітяни спільно працюватимуть над вирішенням глобальних питань;
- впровадження нової методики та надання нового змісту існуючим освітнім програмам;
- створення умов для культивування солідарності, самовираження та прийняття інакшості.

Ще на початку XXI століття учасники конференції, організованої корпорацією Карнегі в Нью-Йорку визначили, що навчальна програма орієнтована на глобальну освіту повинна включати глобальні питання та виклики, глобальні культури та взаємозв'язки Сполучених Штатів з усім іншим світом [2, с. 3]. Відповідно до даних міністерства освіти Квебеку, загальноосвітні складові навчальних програм мають на меті розвиток дванадцяти компетентностей, що покривають три основні цілі: виховання відповідальних членів суспільства (розвиток критичного мислення та креативності, усвідомлення соціальної відповідальності, вирішення економічних, екологічних та соціальних проблем для забезпечення сталого розвитку), інтеграція культурної обізнаності в освітній процес (вивчення культурної спадщини та традицій різних народів, та аналіз подій в процесі історичного розвитку, які призвели до культурних розбіжностей між націями; розуміння природи культурно неоднорідного суспільства [5, с. 3] та розвиток толерантного ставлення до нього; усвідомлення впливу сучасних медіа, наукового та технологічного розвитку на культуру і стиль життя громадян), опанування мови, як засобу мислення, спілкування та пізнання світу (налагодження процесу комунікації, оволодіння основними правилами дискурсу та аргументації, можливість ведення міжкультурного діалогу, спрямованого на досягнення спільних цілей) [7, с. 125].

Глобальна освіта вимагає впровадження нових підходів до вивчення існуючих компонентів. До традиційної концепції освіти додаються нові складові, а саме [4, с. 21]:

- аналіз подій та чинників, що до них привели не тільки в контексті одного предмету, а на міждисциплінарному рівні;
- підбір тем, пов'язаних з цими подіями;
- встановлення зв'язку між цими подіями та глобальними процесами у світі.

Методики, що використовуються для впровадження глобальної освіти мають обов'язково бути цікавими, інтерактивними, пізнавальними, мотивуючими до співпраці, креативними та динамічними. Таким критеріям відповідають три підходи до глобального навчання:

- навчання, що базується на співпраці,
- навчання спрямоване на вирішення проблем,
- та навчання на основі діалогу.

Перший підхід дозволяє розвивати навички спілкування, співпраці, взаємної підтримки та формування позитивного середовища для командної роботи. Другий підхід сприяє розвитку критичного мислення та соціальної обізнаності. Такий метод навчання спонукає студентів ставити питання та шукати на них відповіді, аналізуючи наявну інформацію, розмежовуючи факти та оціночні судження. Третій підхід забезпечує створення усної взаємодії між учасниками діалогу для обміну думками та ідеями у дружній атмосфері. Діалог допомагає розвинути навички слухання та ведення дискусії для спільного вирішення складних проблем. Крім того, студенти вчаться сприймати та критично оцінювати різні точки зору, та бути толерантними до поглядів інших учасників діалогу.

Для того, щоб обрати який підхід використовувати, варто провести комплексний аналіз навчальної групи, визначивши походження студентів, в якому культурному середовищі вони зростали, мету їхнього перебування на цьому курсі, як вони почуваються в групі, як вони реагують один на одного та на поведінку викладача тощо [4, с. 29]. Як і у всіх формах освіти, враховуючи ситуацію та фон навчальної групи, це є фундаментальним; в глобальній освіті це дуже важливо. Вік, кількість учасників, соціальні та культурні відмінності у зв'язку з обраними темами, час, матеріали та наявний простір повинні бути враховані насамперед при проектуванні програми глобальної освіти та виборі відповідних методів. Робота окремо з кожним учнем і аналіз їх колективних потреби є основними елементами для розробки глобальної освітньої програми.

Вибір відповідного навчального середовища: середовище, орієнтоване на учнів, ґрунтується на принципах демократичного, кооперативного та емпіричного навчання. У такому інтерактивному середовищі критичне мислення, демократичний діалог і цілісний погляд оцінюються і заохочуються протягом усього навчального процесу.

Отже, глобальна освіта – це не лише базові знання з всесвітньої історії, релігієзнавства, культурології та володіння принаймні однією іноземною мовою. Глобально орієнтована навчальна програма повинна включати екологічну освіту (дослідження екологічних проблем, розвиток свідомої поведінки щодо оточуючого середовища, підтримка сталого розвитку), соціально-правову освіту (розуміння громадських, політичних та соціальних прав), виховання миру (заохочення міжнародного порозуміння, просування миру та запобігання глобальних, національних та локальних конфліктів) та полікультурну освіту (забезпечення міжкультурної обізнаності, вивчення власної культурної спадщини та прищеплення толерантного ставлення до звичаїв, традицій і релігій інших націй) [6, с. 46].

Варто розглянути детальніше, як саме розвивати ті чи інші складові глобальної освіти у процесі навчання [4, с. 32–33]:

- Розвиток критичного мислення:

Критичне мислення розвивається через різні етапи і рівні навчання. По-перше, учні повинні розпізнавати реальність, щоб усвідомлювати процеси у глобальному суспільстві і розвивати цінності

щодо права кожної людини на гідне життя. Потім вони повинні сприймати їх через аналіз і синтез. Проекція ситуації у власну реальність і повсякденне життя є необхідними для розуміння.

Аналізуючи ситуацію, розбиваючи її на частини, з'являється ряд питань, а замість відповідей формується діалог, заснований на аргументах і відкритості до розбіжностей. Покроковий аналіз кожного аспекту розвитку світу – це важливий крок до розуміння політичного, економічного та культурного вимірів будь-якої ситуації, взаємозалежності реальних різних людей та розвиток почуття відповідальності.

Застосування інформації та знань до нових ситуацій відкриває перспективи для кращого світу через активну участь у його становленні. Оціночні знання, пов'язані з результатом аналізу та синтезу, розвивають власну точку зору і навички критичного мислення.

- Стимулювання допитливості:

Стимулювання допитливості є дуже важливою передумовою розвитку критичного мислення. Це головним чином здійснюється шляхом пошуку правильних питань, а не правильних відповідей, які можуть не існувати у невизначеному світі складних питань.

- Стимулювання творчості:

Стимулювання творчості також є дуже важливою передумовою для розвитку перспектив і можливостей для мирного, сталого світу.

Висновки і пропозиції. Спираючись на проведений аналіз, ми можемо зробити висновки, що глобалізація є незворотнім процесом, який вже впливає на людей всього світу, спонукаючи їх до об'єднання задля світлого майбутнього нашої планети. Такі тенденції не могли не відобразитися на вимогах до освітнього процесу та підготовки молодих спеціалістів.

Глобальна освіта є відповіддю на виклики, які ставить перед нами сучасне суспільство. Вона сприятиме просуванню миру, толерантності, соціальної відповідальності та рівності прав. Саме через глобальну освіту можна знайти рішення таких проблем, як бідність, соціальна нерівність, масові міграції населення, вичерпування земних ресурсів, глобальне потепління тощо.

Глобально компетентні спеціалісти зможуть реалізувати себе на міжнародному ринку праці, ефективно співпрацювати з іноземними партнерами, знаходити інноваційні рішення та проводити політику соціальної рівності.

Для впровадження глобальної освіти нам необхідно переглянути існуючі навчальні програми та використовувати нові підходи до викладання існуючих дисциплін. Ми можемо проводити навчання на основі діалогу та співпраці або ж бути націленими на вирішення глобальних проблем, як в локальних, так і міжнародних масштабах. Основна задача глобалізованих підходів – це створення позитивної атмосфери взаєморозуміння та командної роботи, що має сприяти розвитку креативності, критичного мислення та соціальної відповідальності.

Враховуючи досвід іноземних країн, ми зможемо впровадити глобальну освіту в українських університетах та вивести підготовку молодих фахівців на новий рівень, гарантуючи світле майбутнє нашої державі.

Список літератури:

1. Brandenburg U. The End of Internationalization. *International Higher Education*. 2011. № 62. P. 15–17.
2. Barker C.M. Education for International Understanding and Global Competence. New York : Carnegie Corporation, 2000. 15 p.
3. Borys A. World Savvy: Connecting Global Competency with Academic Achievement, 2013. 112 p.
4. Cabezudo A. Global Education Guidelines. Lisbon : North-South Centre of the Council of Europe, 2012. 86 p.
5. General Education Components Extracts from programs leading to a Diploma of College Studies (DCS). Québec : Ministère de l'Éducation et de l'Enseignement supérieur, 2016. 46 p.
6. Jooste N. Global Citizenship Versus Globally Competent Graduates: A Critical View From the South. *Journal of Studies in International Education*. 2017. № 21. P. 39–51.
7. Авшенюк Н. Глобальна освіта як складова професійного розвитку американських і канадських учителів. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2012. № 3. С. 123–132.